

ROM-ot sikerült a nevezett könyvtáraknak beszerezniük. Az ajándékozók száma 76 volt.

A kiadványcsere kisebb volt: 16 ezer monográfiával és 1309 folyóiratcímekkel gazdagodott ezáltal az állomány. Itt a külföldi partnerek 1419 intézményt tettek ki, ami mutatja: a kiadványcsere különösen intenzív munkát kíván.

- A nemzetközi könyvkölcsönzést és másolat-szolgáltatást 8 könyvtár veszi igénybe, e címen a JASON, a CVTI és a British Library online szolgáltatásait is.
- A Mellon Alapítvány keretében munkálkodó könyvtárak előkelő helyre sorolták az automatizálás terén kibontakoztatott kooperációt. Azonban a többi könyvtár is igényelne e téren megvalósítandó közös tevékenységet.
- Hogy a nemzetközi együttműködésben melyik terület a legfontosabb, 10 könyvtár vélekedett úgy, hogy az állománygyarapítás. Ez jellemző arra a helyzetre, melyben a külföldi irodalom beszerzésére sehol sincs elégséges keret.

Akadtt olyan könyvtár is, amelyik minden együttműködési formát fontosnak tartott, illetve több olyan is, amely ilyenként a nemzetközi könyvkölcsönzést és az automatizálást preferálta.

- Az együttműködésbe 8 könyvtár partneri megállapodás alapján kapcsolódott, 3 nemzetközi egyezmény alapján; 4 e téren nem kötött semmiféle egyezséget, 3 pedig szóbelit.
- A jövőt illetően 10 könyvtár nem kíván újabb partnereket szerezni, 8 e vonatkozásban tüzetes bővítési tervvel rendelkezik.

A referált szerző végül bevallja: „Jelenleg a nemzetközi együttműködésbe kevesebbet fektetünk be, mint amennyi hasznunk származik belőle.”

/HORVÁTHOVÁ, M.: Vyhodnotenie ankety o medzinárodnej spolupráci knižníc. = Knižnice a informácie, 31. köt. 2. sz. 1999. p. 61–64./

(Futala Tibor)

Az IFLA és a hidegháború

A II. világháború után kibontakozó hidegháború okozta félelem és gyanakvás légköre nem kímélte meg az IFLA-t sem. Noha kinyilvánította és fenntartotta semlegességét, mégis megszenvedte a nemzetközi életben repkedő szóbeli nyilatkozat és politikai pengeváltásokat.

Az 1917-es októberi forradalom óta a nyolcvanas évek végéig a kapitalizmus és a szocializmus politikai harca nyomta rá bélyegét a századra. A II. világháború ebben csak rövid közjátékot jelentett, amelynek hamar véget vetett Churchill fultoni beszéde (1946. márc. 6.). Munthe, az IFLA elnöke 1948-ban aggodalmát fejezte ki, amikor arról beszélt, hogy a felvilágosodás fáklyavívóinak vajon nem atombiztos óvóhelyeket kell-e most építeniök a rájuk bízott szellemi kincsek számára.

Az IFLA főtitkársága a háborús éveket Bernben töltötte, s maga is egy svájcias semlegességű szervezetté vált, amelyben együtt dolgoztak britek és oroszok, németek és csehek, nigériaiak és kambodzsiak. Francis elnök 1968-ban megállapította, hogy az IFLA minden tagjának ugyanolyan joga van részt venni a vitákban és a döntések előkészítésében, mint a másoknak. Az IFLA ereje abban rejlik, hogy képes gyümölcsöző megbeszéléseket szervezni a könyvtári világ aktuális kérdéseiről.

A szakmaiságnak ez az álláspontja többnyire érintetlen maradt, noha előfordultak nézeteltérések a különböző irányzatok között, ami a szövetség alapjait is fenyegette.

A világ geopolitikai struktúrája megváltozott a jaltai egyezménnyel és a háború befejeztével. Az IFLA-ban is megjelentek a szovjet befolyás alatt álló országok (habár néhányuk már korábbi tagsággal büszkélkedhetett). A Végrehajtó Bizottságban a Szovjetunió alelnökséget kapott. A két uralgó ideológia képviselői jelen voltak a vezető nemzetközi könyvtárügyi szervezetben, s a szuperhatalmak és csatlósaiak szembenállása megnyilvánult az IFLA szervezeti felépítésében is. Noha a két oldal nézeteltérései és összecsapásai messze elmaradtak a világpolitikában tapasztaltaktól, a konfliktusokat mégsem lehetett elkerülni.

Az ideológiai különbségek megmutatkoztak a könyvtárak szerepéről vallott felfogásban, a könyvtári filozófiában is. Ugyanakkor mégis lehetséges volt a szoros és gyakran baráti együttműködés az amerikai és a szovjet könyvtárosok között. A feszültség azonban végig érezhető volt.

A hidegháború főszereplői be akarták vonni a fejlődő országokat is a maguk játékába; ugyanígy a „hidegháborúzó” könyvtáros is úgy tekintett ezen országok könyvtáraitra, mint elmaradottakra és gondoskodásra szorulóakra. Ranganathan is szót tett, hogy az IFLA internacionalizmusa kimerül Nyugat-Európában és Észak-Amerikában, s ezt a modellt akarja ráerőltetni az egész világra. (Példának Japán háború utáni könyvtári amerikanizálódását hozta fel.) Anyagi okokból a háború előtti konferenciákat Európában tartották, 1936-ban ezért utasították el Kína és India meghívását. No-

ha később sokat tett az IFLA a fejlődő országok könyvtárügyéért, a szervezetben kevés pozícióhoz jutottak az innen származó könyvtárosok.

Az IFLA kiadványaiból egy nyugodt és egységes képmás tekint ránk. A kisebb nézeteltéréseket és vitákat egyszerűen tudomásul sem veszik; ezekről inkább csak a különféle szakmai folyóiratokban megjelent beszámolók, jelentések tesznek említést, természetesen mindig a másik felet hibáztatva. Az amerikaiak meglehetősen arrogánsan léptek fel különösen a vasfüggöny mögött tartott konferenciákon, s ez negatív reakciókat váltott ki azokból, akiknek az amerikai modell követését mint egyetlen megoldást ajánlották fel.

Az első nagyobb ideológiai összecsapás 1968-ban, a frankfurti IFLA-konferencia alkalmával történt Csehszlovákia megszállása miatt. Az IFLA vezetői nagy erőfeszítéseket tettek a szovjet és csehszlovák delegáció lecsendesítése érdekében. Az 1969-re Moszkvába tervezett konferenciát pedig egy évvel elhalasztották, időt adva a kedélyek lecsillapítására.

A moszkvai konferencián a vízumkérdés okozott bonyodalmat. Az IFLA álláspontja mindig is az volt, hogy csak olyan országban tartja meg konferenciáját, amely minden résztvevő számára engedélyezi a beutazást. A szovjetek adminisztratív manipulációkkal addig húzták a vízumok kiadását, amíg az izraeli küldöttek a bécsi repülőtérre maradtak.

Ugyancsak a moszkvai konferencián zavart bele a képbe a svájci küldöttség, amely *Lenin*nek a cenzúrával kapcsolatos álláspontját kifogásolta. Az amerikaiak pedig azt tették szavá, hogy a szokásokkal ellentétben az előre megküldött anyagokat a szovjet szervezők nem tették be a konferenciacsomagokba.

Még nagyobb feszültség jelentkezett az 1974-es, washingtoni konferencián, amikor a UNESCO nyomására az IFLA kizárta a nemzetközi közösség számára kérdéses tagjait (Dél-Afrika, Formóza). Az ideológiai nézeteltérések a megnyitóbeszédében is jelentkeztek (*Szikorszkij*, Össz-szövetségi Könyvkamara és *Burkhardt*, Könyvtári és Informá-

ciótudományi Országos Bizottság), s mögöttük két, alapvetően különböző alapállás húzódott meg; az egyik beszámoló így fogalmazott erről: „az Egyesült Államoknak olyan problémái vannak, amelyeket a szovjetek elképzelni sem tudnak, mert ezek egy nyitott társadalom problémái, amelyek ismeretlenek egy zárt társadalomban”.

A hidegháborús feszültség, amely végig jellemezte a 70-es éveket, később enyhült. A Reagan-éra azonban ismét felszította a kedélyeket. Az 1985-ös, chicagói konferencián egyfelől az ALA elnöke, *Josey* a dél-afrikaiak ártatlan vértől csöpögő kezéről beszélt, s kárhoztatta az amerikai kormányzat könyvtárügyi megszorításait, másfelől *Boorstin*, a Kongresszusi Könyvtár igazgatója éles támadást intézett a nézetek és vélemények szabad áramlását elfojtó Szovjetunió ellen. *Leszokina*, a SZU Könyvtári Főigazgatóságának vezetője szelíden utasította vissza Boorstin szavait, a szovjet delegáció azonban hivatalosan tiltakozott, s az IFLA elnöksége nyilatkozatában azt ígérte, hogy a jövőben megakadályozza az ehhez hasonló akciókat.

Ugyancsak chicagói konferencián beszélt *Stefan Kubow* arról, hogy miként vesztette el a Lengyel Könyvtáros Egyesület autonómiáját, s milyen megpróbáltatásoknak van kitéve egy szakmai szervezet a kormányzati bürokrácia elnyomása alatt.

A 80-as évek végére a szocialista rendszer összeomlott. Minthogy azonban a hidegháború íze még érződik a szánkban, a könyvtárosok jól teszik, ha emlékeztükben tartják az elmúlt fél évszázad harcait és fájdalmát. Mindenesetre szimbolikusnak is tekinthető, hogy éppen az 1991-ben Moszkvában tartott IFLA-konferencia során vallott kudarcot a gorbacsovi kezdeményezéseket visszafordítani akaró keményvonalas kommunisták felkelése.

/DAVIS, Donald G. Jr.: With malice toward none: IFLA and the Cold War. = IFLA Journal, 26. köt. 1. sz. 2000. p. 13–20./

(Papp István)

Vége az FDDI-nak

Az FDDI lapkagyártók már nem fogadnak el több megrendelést FDDI processzorokra, és a készletek elfogytával a hálózati eszközök készítői is beszüntetik a termelést. Az FDDI a maga 100 Mbit/s sebességével a nagy sebességű hálózatot akaró felhasználók kedvence volt. Fénykorát 1995–96-ban élte, azóta felváltotta a gyorsabb Gigabit Ethernet és ATM, illetve az olcsóbb Fast Ethernet. A gyártók eddig is bátorították felhasználóikat,

hogy más technológiát válasszanak, ugyanakkor a 3Com például árendelményeket ad a felhasználóknak, a Cisco pedig most utoljára jól bevásárolt félvezetőkből, hogy a nagy teljesítményű FDDI útválasztóit még pár évig termékínálataiban tudja tartani.

/Internetto-hírlevél, 2000. január 3./